

MADELINE MILLER

BEN, KIRKE

Çeviren

Seda Çingay Mellor

Yayıncının Notu

Metinde mitolojik isimler için Azra Erhat'ın hazırladığı
Mitoloji Sözlüğü esas alınmıştır.

Nathaniel için
νόστος

BİR

Ben doğduğumda, olduğum şeyin bir ismi yoktu. Anneme, teyzelerime ve bin kuzenime benzeyeceğimi varsayarak *nympha* demişler bana. Küçük tanrıların en küçükleri olarak güçlerimiz o kadar mütevazıydı ki ölümsüzlüğümüzü güçbela sağlayabiliyordu. Balıklarla konuşur, çiçekleri besler, bulut damlalarına ve dalgalaradaki tuza tatlı diller dökerdik. O sözcük, *nympha* sözcüğü, geleceğimizin enini ve boyunu belirliyordu. *Nympha* bizim lisanımızda sadece tanrıça değil, aynı zamanda gelin anlamına da geliyordu.

Annem onlardan biri, pınarların ve akarsuların koruyucusu bir naiad'dı. Babamın gözüne, babam onun babası Okeanos'un salonlarını ziyarete gittiği sırada ilişmiş. Helios ve Okeanos o günlerde sık sık birbirlerinin sofrasına oturmuş. Kuzen ve akrandılar, gerçi pek öyle göstermiyorlardı ya. Babam yeni dövülmüş bronz gibi ışıltıyla parlardı, Okeanos ise çapaklı gözler ve göbeğine inen beyaz bir sakalla doğmuştu. Yine de ikisi de Titandı ve Olympos'taki, dünyanın kuruluşunu görmemiş olan gıcır gıcır yeni tanrılardansa birbirlerinin yarenliğini tercih ediyorlardı.

Okeanos'un sarayı, yerin derinlerine oyulmuş bir dünya hari-kasıydı. Yüksek tonozlu salonları altın kaplamaydı, taş zeminler kutsal ayakların yüzlerce yıllık temasıyla pürüzsüzleşmişti. Her odada Okeanos'un nehrinin hafif sesi duyulurdu; dünyadaki tatlı suların kaynağıydı bu nehir, öyle karanlıktı ki suların nerede bitip kaya tabanının nerede başladığını anlayamazdınız. Kıyılarında otlar ve kül rengi çiçekler biterdi, Okeanos'un, naiad'ların, nympha'ların ve nehir tanrılarının sayısız çocuğu da orada büyüyordu. Su samuru gibi parıldayarak, gülerек, loş havada yüzleri ışıltılı bir halde elden ele altın kadehler dolaştırır, güreşir, aşk oyunları oynarlardı. Tam ortalarında da bütün bu zambak güzelliğini gölgede bırakan annem otururdu.

Saçları koyu kahverengiydi, her buklesi öyle ısıtılıydı ki içe-riden aydınlanıyormuş gibiydi. Babamın, şenlik ateşinden yayılan hava kadar sıcak bakışlarını hissetmiş olmalı. Elbisesini tam omuzlarının kıyısından aşağı dökülecek şekilde düzelttiğini görüyorum. Suda parıldayan parmaklarını oynattığını görüyorum. Buna benzer binbir türlü numara yaptığını bin kere görmüşümdür. Babam her zaman aldanırdı bunlara. Dünyanın doğal düzeninin, kendisini hoşnut etmek üzere tesis edilmiş olduğuna inanıyordu.

"Bu kim?" demiş babam Okeanos'a.

Okeanos'un babamdan sürüyle altın gözlü torunu varmış zaten, daha fazlası da hoşuna gidermiş. "Kızım Perseis. İstiyorsan senindir."

Ertesi gün babam, annemi yukarıdaki dünyadaki pınar başında bulmuş. İri nergis çiçekleriyle dolu, üzerinde meşe dallarının birbirine geçtiği güzel bir yermiş burası. Çamur yokmuş, yapış yapış kurbağalar yokmuş, sadece çimenliğin dibinde serili temiz, yuvarlak taşlar varmış. Nympha sanatının ince güzelliklerine hiç aldırmış etmeyen babam bile severmiş orayı.

Annem, babamın geleceğinden haberdarmış. Narin ama hünerliydi annem, sivri dişli yılanbalığı gibi kavrak bir zihni vardı. Kendisi gibiler için güce giden yolun nerede uzandığını görmüş-

tü ve bu yol piçlerden, nehir kenarında güreşlerden geçmiyordu. Babam bütün ihtişamıyla karşısında durduğunda annem ona gülmüş. *Seninle yatmak mı? Ne diye yapacağım bunu?*

Babam istediğini alabilirmiş elbette. Ama Helios, ister köle kızlar olsun ister tanrıçalar, bütün kadınların kendi arzularıyla yatağına girmesiyle övünürdü. Sunakları bunun kanıtlarıyla, kocaman karınlı annelerin ve mutlu piçlerin adaklarıyla dolup taşardı.

“Ya evlilik,” demiş annem ona, “ya da hiç. Ayrıca, evlilik olursa şunu bilmelisin: Kırılarda istediğin kadar kızla birlikte olabilirsin ama hiçbirini eve getirmeyeceksin çünkü sarayının salonlarında sadece ben salınacağım.”

Koşullar, kısıtlamalar. Bunlar babam için yeni şeylermiş, tanrıların en bayıldığı şey de yeniliktir. “Anlaştık,” demiş babam ve bunu mühürlemek için anneme bir kolye vermiş, en nadir kehribar boncuklardan dizilmiş, kendi yaptığı bir kolyeymiş bu. Daha sonra, ben doğduğumda bir kolye daha vermiş anneme, üç kardeşimin her biri için de birer tane daha. Annemin hangisine daha çok kıymet verdiğini bilmiyorum: Işıl ışıl boncuklara mı, yoksa onları taktığında kız kardeşlerinin kapıldığı kıskançlığa mı? Ulu tanrılar onu durdurmasaydı, kolyeleri sonsuza dek toplamaya devam eder, boynundan öküzlerin boyunduruğu gibi sarkıtırdı herhalde. Tanrılar biz dört kardeşin ne olduğumuzu öğrenmişti artık. Başka çocuklar yapabilirsin, dediler anneme. Ama Helios’tan değil. Ama başka kocalar anneme kehribar boncuklar vermiyordu. Ağladığımı yalnızca o zaman gördüm.

Doğduğumda teyzelerimden biri –adını söylemeyeceğim, çünkü hikâyem teyzelerle dolu– beni yıkayıp kundaklamış. Bir diğeri annemle ilgilenmiş, dudaklarını yeniden kırmızıya boyamış, saçlarını fildişi taraklarla taramış. Bir üçüncüsü babamı içeri almak için kapıya gitmiş.

“Kız,” demiş annem burnunu kırıştırarak.

Ama babam kız evlat sahibi olmaya aldırmiyormuş, kızları

yumuşak mizaçlı ve zeytinlerin ilk sıkımı gibi altın renkliymiş. Hem erkekler hem de tanrılar onun soyundan üreyebilme fırsatı için servet ödüyormuş ve babamın hazinesinin tanrıların kralının hazinesiyle boy ölçüşebileceği söyleniyormuş. Babam beni kutsamak için elini başıma koymuş.

“İyi bir eşleşme yapacak,” demiş.

“Ne kadar iyi?” diye meraklanmış annem. Daha iyi bir şeyle değiş tokuş edilme ihtimalim bir teselliymiş.

Babam saçlarımı tutam tutam edip gözlerimi ve yanaklarımın çizgilerini inceleyerek düşünmüş.

“Bir prensle sanırım,” demiş.

“Prens mi?” diye sormuş annem. “Ölümlü birini kastetmiyorsun herhalde?”

Yüzündeki tiksinti apaçıkmiş. Küçükken bir keresinde ölümlülerin neye benzediğini sormuştum. “Biçimlerinin bize benzediğini söyleyebilirsin,” demişti babam, “ama ancak bir solucanın balınaya benzediği kadar.”

Annem daha basit bir açıklama getirmişti: *Çürümüş etle dolu iğrenç torbalara benzerler.*

“Zeus’un oğullarından biriyle evlenecek mutlaka,” diye ısrar etmiş annem. Kendini Olympos’taki ziyafetlerde, Kraliçe Hera’nın sağ tarafında otururken hayal etmeye başlamış hemen.

“Hayır. Saçları vaşak gibi çizgili. Bir de çenesi. Çenesi hoş olmayacak kadar sivri.”

Annem daha fazla tartışmamış. Kızdırıldığı zaman Helios’un nasıl küplere bindiğine dair hikâyeleri herkes gibi o da biliyormuş. *Altın gibi parlıyor olsa da ateşini aklından çıkarma.*

Annem ayağa kalkmış. Karnındaki şişkinlik inmiş, sırtı yenden dik, yanakları tazecik ve bakirelere has bir pembedeymiş. Bizim türümüz çok çabuk toparlanır elbet ama balıkların yumurtlaması gibi art arda doğuran Okeanos’un kızlarından biri olarak annem yine de daha hızlı iyileşiyormuş.

“Gel,” demiş babama. “Daha iyisini yapalım.”

Çabuk büyüdüm. Bebekliğim birkaç saatte geçti, kucak çocukluğum da onun ardından kısacık sürdü. Annemin gözüne girmeyi uman bir teyzem yanımızda kalmaya devam ediyordu, sarı gözlerimle tuhaf, tiz bir sesle ağlamam yüzünden bana *Atmaca*, yani Kirke adını verdi. Daha sonra annemin, kendisinin hizmetlerini ayaklarının altındaki zeminden daha fazla fark etmediğini anla-yınca ortadan kayboldu.

“Anne,” dedim. “Teyzem gitti.”

Annem cevap vermedi. Babam gökyüzündeki arabasına dön-müştü bile, annem de gizli suyollarını kullanarak çekip gitmeye, çimenli nehir kıyılarında kız kardeşlerine katılmaya hazırlanı-yor, saçlarını çiçeklerle örüyordu. Peşinden gidebilirdim ama o zaman bütün gün ilgilenmediğim ve anlamadığım şeyler hak-kında dedikodu yapan teyzelerimin ayaklarının dibinde oturma-ya mecbur olacaktım. Ben de geride kaldım.

Babamın salonları karanlık ve sessizdi. Sarayı, yeryüzüne gö-mülü Okeanos’un sarayına komşuydu ve duvarları cilalı obsidi-yenden yapılmıştı. Niye yapılmasıydı? Babam öyle istemiş olsaydı dünyadaki herhangi başka bir şeyden de yapılabilirdi bu duvar-lar, Mısır’ın kan kırmızısı mermerlerinden ya da Arabistan’ın pe-lesenkağacından mesela. Ama babam obsidiyenin kendi ışığını yansıtmamasını, kaygan yüzeyinin kendisi geçerken alev almasını seviyordu. Tabii kendisi yokken ortalığın ne kadar karanlık ola-cağını hesaba katmamıştı. Babam dünyayı kendisi içinde olma-dan kafasında canlandırmayı asla başaramazdı.

O zamanlarda canım ne isterse yapabilirdim: Bir meşale ya-kıp karanlık alevlerin beni nasıl takip ettiğini görmek için ko-şabilirdim. Pürüzsüz toprak zemine yatıp yüzeyinde parmakla-rımla küçük delikler açabilirdim. Solucan ya da tırtıl yoktu, gerçi ben de öyle şeylerin varlığından haberdar değildim ki onları ara-yayım. O salonlarda bizden başka yaşayan hiçbir şey yoktu.

Geceleri babam döndüğünde toprak bir atın sağrısı gibi dal-galanır, açtığım delikler kendiliğinden kapanırdı. Bir an sonra da annem çiçek kokuları içinde dönerdi. Babamı karşılamaya koşar,

babam da onun boynundan asılmasına izin verir, şarap ikramını kabul eder, kocaman gümüş sandalyesine giderdi. Ayaklarının dibinde peşinden giderdim. *Hoşgeldin baba, hoşgeldin.*

Babam şarabını içerken dama oynardı. Kimsenin onunla oynamasına izin yoktu. Taşları yerleştirir, tahtayı çevirir ve yeniden yerleştirirdi. Annem sesini bala batırırdı. “Yatağa gelmeyecek misin sevgilim?” Şişe geçirilmiş de ateşte kızarıyormuş gibi yavaş yavaş babamın önünde döner, vücudunun cömert kıvrımlarını sergilerdi. Babam çoğunlukla o zaman oyununu bırakırdı ama bazen de bırakmazdı; en sevdiğim zamanlardı bunlar çünkü o zaman annem mür ağacından kapıyı arkasından çarparak çeker giderdi.

Babamın ayaklarının dibindeyken bütün dünya altındı. Işık aynı anda her yerden gelirdi, sarı cildinden, parlak gözlerinden, saçlarının bronz ışıltısından. Teni maltız kadar sıcaktı, izin verdiği kadarıyla ona sokulurdum, öğle vaktinde kayalara sokulan bir kertenkele gibi. Teyzem daha düşük seviyeli bazı tanrıların ona bakmaya zar zor dayanabildiğini söylemişti ama ben onun kıızıydım, onun kanından geliyordum, yüzüne o kadar uzun süre bakardım ki gözlerimi başka tarafa çevirdiğimde babam bakışlarımın yapışmış halde kalır, yerlerde, parlayan duvarlarda, kakmalı masalarda, hatta benim kendi cildimde ışıldardı.

“Bir ölümlü seni bütün ihtişamıyla görseydi ne olurdu?” diye sordum.

“Bir saniyede yanıp küle dönerdi.”

“Peki bir ölümlü beni görürse ne olur?”

Babam gülümsedi. Dama taşlarının hareket edişini, mermer sürtünen tahtanın tanıdık sesini dinledim. “Ölümlü kendini şanslı sayardı.”

“Onu yakmazdım yani?”

“Tabii ki hayır,” dedi babam.

“Ama gözlerim seninkilere benziyor.”

“Hayır,” dedi babam. “Bak.” Gözlerini şöminenin yan tarafındaki bir kütüğe çevirdi. Kütük parladı, sonra alev aldı, sonra da

kül halinde yere düřtü. “Üstelik bu, güçlerimin en küçüğü. Bunu sen de yapabilir misin?”

Bütün gece o kütüklere baktım durdum. Yapamadım.

Kız kardeşim doğdu, ondan kısa bir süre sonra da erkek kardeşim. Ne kadar süre sonra, onu söyleyemem. Göksel günler bir çağlayandan dökülen sular gibi geçip gider, ben de onları saymakla ilgili ölümlü numarasını henüz öğrenmemiştim. Babamın daha bilgili olacağını zannederdiniz, ne de olsa her gün doğumunu görmüştü ama o bile kız ve erkek kardeşlerime ikiz derdi. O ikisi, erkek kardeşimin doğduğu andan itibaren vizon yavruları gibi birbirlerine yapışık haldeydi. Babam tek eliyle ikisini birden kutsamıştı. Işıklı kız kardeşim Pasiphae’ye, “Sen,” demişti, “Zeus’un ebedi oğullarından biriyle evleneceksin.” Kehanet sesiyle, gelecekte kesinlikle olacak şeyleri haber veren sesiyle konuşmuştu. Annem bunu duyunca, Zeus’un ziyafetlerinde giyeceği elbiseleri düşünürken içinde yanan ateşle parladı âdeta.

“Sen,” dedi babam tok, bir yaz sabahı kadar berrak olan normal sesiyle erkek kardeşime. “Oğullar annelerine çeker.” Annem bunu duyunca memnun oldu ve erkek kardeşimin ismini vermek için izin istedi. Ona kendi adını koyarak Perses dedi.

İkisi de akıllıydı, işlerin nasıl yürüdüğünü çabucak anladılar. Kürklü patilerinin arkasından bana pis pis gülmek pek hoşlarına giderdi. *Gözleri sidik gibi sarı. Sesi baykuş gibi cırtlak. Atmaca diyorlar ama öyle çirkin ki keçi demeleri gerekli.*

İğneli sözlerde ilk denemeleriydi bunlar, iğneleri hâlâ küttü ama günbegün sivrildi. Onlardan kaçınmayı öğrendim, onlar da çok geçmeden Okeanos’un salonlarındaki bebek naiad’larla nehir tanrıları arasında kendilerine daha iyi avlar buldular. Annem kız kardeşlerine gittiğinde onu takip eder, turnabalığının ağzının karşısındaki küçük balıklar gibi hipnotize olmuş haldeki yumuşakbaşı kuzenlerimizin üzerinde hâkimiyet sürerlerdi. Eziyet dolu yüz farklı oyun icat etmişlerdi. Gelsene Melia, diye çağırırlardı tatlı seslerle. Olympos’ta son moda, saçlarını ense

hizasında kesmek. Bunu yapmamıza izin vermezsen kendine nasıl koca bulacaksın? Melia kirpiye dönmüş halini görüp ağlayınca, kardeşlerim mağaralar yankılanana dek kahkahalarla gülerdi.

Onları kendi hallerine bırakmıştım. Babamın sessiz salonlarını tercih ediyor, geçirebildiğim her saniyeyi babamın ayaklarının dibinde geçiriyordum. Bir gün babam, kutsal sığırlarını ziyarete giderken, belki de bir ödül olarak, beni de yanında götürmeyi teklif etti. Büyük bir şerefti bu, çünkü altın savaş arabasına bineceğim ve bütün tanrıların kıskançlığına mazhar olan hayvanları, dünyadaki günlük yolu üstünde her gün babamın gözünü okşayan elli bembeyaz sığırı göreceğim anlamına geliyordu. Arabanın mücevherli parmaklıklarından sarkıp aşağıda kayıp giden dünyayı hayranlıkla seyrettim: Ormanların zengin yeşilini, çentik çentik dağları, okyanusun engin, uçsuz bucaksız maviliğini. Gözlerim ölümlüleri aradı ama onları göremeyecek kadar yukarılardaydık.

Sürü, çimenlerle kaplı Thrinakie Adası'nda, iki üvey kız kardeşimin bakımında yaşıyordu. Biz gelince kız kardeşler hemen babama doğru koşup çılgık çılgığa boynuna sarıldılar. Erimiş altın gibi ciltleri ve saçlarıyla babamın bütün güzel çocuklarının en güzelleri arasındaydılar. İsimleri Lampetie ve Phaethusa idi. *Işıltılı ve Parlak.*

“Peki, yanında getirdiğin kim?”

“Perseis’in çocuklarından biri mutlaka, gözlerine baksana.”

“Tabii ya!” Lampetie (Lampetie’ydı sanırım) saçlarımı okşadı. “Canım benim, gözlerin konusunda hiç endişelenme. Hiç önemli değil. Annen çok güzeldir ama asla güçlü biri olamadı.”

“Gözlerim sizinkiler gibi,” dedim.

“Ah, ne tatlı! Hayır, canım, bizimkiler ateş kadar parlak, saçlarımız da suyun üstüne vuran güneş gibi.”

“Saçlarını örmekle akıllılık etmişsin,” dedi Phaethusa. “Kahverengi tutamlar örgünün içinde o kadar kötü durmuyor. Sesini de aynı şekilde saklayamaman pek yazık.”

“Bir daha asla konuşmayabilir. Bu işe yarardı, değil mi kardeşim?”

“Yaramaz mı hiç?” Gülümsediler. “Gidip sığırları görelim mi?”

Hayatımda daha önce hiç sığır görmemiştim ama bunun önemi yoktu. Hayvanların güzelliği o denli barıydı ki onları bir şeyle karşılaştırma ihtiyacı duymadım. Postları nilüferlerin taçyaprakları kadar lekesiz, gözleri yumuşak ve uzun kirpikliydi. Boynuzları yaldızlanmıştı, kız kardeşlerimin işiydi bu. Sığırlar ot kemirmek için eğilince, boyunları dansöz gibi kıvrılıyordu. Günbatımı ışığında sırtları saten yumuşaklığıyla ışıldıyordu.

“Ah!” dedim. “Birine dokunabilir miyim?”

“Hayır,” dedi babam.

“İsimlerini öğrenmek ister misin? Bu Beyaz Yüz, bu Parlak Göz, bu da Sevgili. Şuradaki Güzel Kız, buradaki Şirin, Altın Boynuz, bu da Işıltı. Şu Sevgili, şu da...”

“Sevgili’yi söylemiştiniz zaten,” dedim. “Şuradakinin adının Sevgili olduğunu söylediniz.” Huzur içinde ot çığneyen ilk ineği işaret ettim.

Kız kardeşlerim önce birbirlerine, sonra tek bir altın bakışla babama baktılar ama babam dalgın zarafetiyle sığırlarını seyre diyordu.

“Yanlışın var,” dedi kızlar. “Bu gösterdiğimiz Sevgili işte. Şu da Yıldız Işığı, buradaki Pırıltı, bu da...”

“Bu ne?” dedi babam. “Şirin’in üstündeki yara kabuğu mu?”

Kız kardeşlerim hemen atıldılar. “Ne yara kabuğu? Ah, olamaz. Ah, yaramaz Şirin seni, kendini yaralamışsın. Ah, seni yalayana lanet olsun!”

Görmek için iyice eğildim. Küçücük bir kabuktu, serçe parmağımın tırnağından küçüktü ama babam kaşlarını çatmıştı. “Yarına kadar halledeceksiniz bu işi.”

Kız kardeşlerim kafalarını bir aşağı bir yukarı salladılar. *Elbette, elbette. Özür dileriz.*

Yeniden arabaya bindik, babam gümüş uçlu dizginleri eline

aldı. Kız kardeşlerim babamın ellerine son birkaç öpücük daha kondurdular, ondan sonra atlar sıçrayıp bizi gökyüzü boyunca çekti. Loşlaşan ışıktaki ilk takımyıldızlar göz kırpmaya başlamıştı bile.

Babamın bir keresinde, dünyada, işleri kendisinin yükselişini ve inişini takip etmek olan, adına gökbilimci denen birileri olduğunu anlattığı geldi aklıma. Bu kişiler ölümlüler arasında büyük hürmet görür, saraylarda krallara danışman olarak bulunmuş. Ama babam bazen bir yerin ya da diğerinin üstünde oyalanır, hepsinin hesaplarını karmakarışık edermiş. O zaman bu gökbilimciler hizmet ettikleri kralların huzuruna sürüklenir ve sahtekâr oldukları için öldürülürlermiş. Babam bunu bana anlatırken gülümsemişti. Hak ettikleri buydu, söylediğine göre. Güneş Helios kendi iradesinden başka hiçbir iradeye bağlı değildi ve kimse ona ne yapacağını söyleyemezdi.

“Baba,” dedim o gün. “Gökbilimcileri öldürecek kadar geç kaldık mı?”

“Kaldık,” dedi babam şingirdayan dizginleri sallayarak. Atlar hızla ileri atıldı, dünya altımızda bulanıklaştı. Denizin kıyılarından gecenin gölgeleri tütüyordu. Bakmadım. Göğsümde, kurusun diye sıkılan kumaşı andıran bir burulma hissi vardı. Gökbilimcileri düşünüyordum. Onları kafamda canlandırdım; solucan gibi yere yapışmış, eğilip bükülüyorlardı. Kemikli dizlerinin üstünde, lütfen, diye ağlaşıyorlardı, bizim suçumuz değildi, güneş geç kaldı.

Güneş asla geç kalmaz, diye cevapladı krallar tahtlarından. Böyle söylemek küfürdür, öleceksiniz! Böylece baltalar indi ve o yalvaran adamları ikiye böldü.

“Baba,” dedim. “Kendimi bir tuhaf hissediyorum.”

“Acıktın,” dedi babam. “Ziyafet vakti geçti. Kız kardeşlerin bizi oyaladıkları için kendilerinden utanmalı.”

Akşam yemeğinde güzelce yedim ama içimdeki his geçmedi. Yüzümde tuhaf bir ifade vardı mutlaka, çünkü Perses’le Pasiphae oturdukları divanda pis pis gülmeye başladılar. “Kurbağa mı yuttun?”

“Hayır,” dedim.

Cevabım, onları daha fazla güldürmekten başka bir işe yaramadı. Süslü kumaşlarla örtülü kollarını bacaklarını, pullarını cilalayan yılanlar gibi birbirlerine sürttüler. Kız kardeşim, “Peki, babamın altın sığırları nasıl?” diye sordu.

“Güzeller.”

Perses kahkaha attı. “Bilmiyor! Hayatında hiç bu kadar aptal birini görmüş müydün?”

“Hiç görmedim,” dedi kız kardeşim.

Sormamam gerekirdi ama hâlâ düşüncelerime dalmış durumdaydım, mermer zeminlere serilip kalmış o paramparça vücutları görüyordum. “Neyi bilmiyorum?”

Kız kardeşimin kusursuz vizon surati. “Babamın inekleri düzdüğünü tabii. Yenilerini böyle yapıyor. Boğaya dönüşüyor ve ineklerini döllüyor, yaşlananları da pişiriyor. Herkesin sığırları ölümsüz zannetmesinin sebebi bu.”

“Öyle bir şey yapmıyor.”

Kızarmış yanaklarımı işaret ederek uludular. Ses, annemi yanımıza getirdi. Kardeşlerimin şakalarına bayılırdı.

“Kirke’ye inekleri anlatıyorduk,” dedi erkek kardeşim anneme. “Bilmiyormuş.”

Annemin kahkahası, kayalardan inen bir pınar gibi parıldadı. “Aptal Kirke.”

Senelerim böyle geçti işte. Bütün o süre boyunca kabuğumu kırmayı beklediğimi söylemek isterdim ama korkarım zamanın sonuna dek bütün o kör acılardan başka bir şey olmayacağına inanarak akıntıyla sürüklenip durdum.

iki

Amcalarımdan birinin cezalandırılacağı haberi geldi. Onu hiç görmemiştim ama ailemin felaket yüklü fısıltılarında adını tekrar tekrar duymuştum: *Prometheus*. Uzun süre önce, insanoğlu hâlâ mağaralarında titreyip büzülürken Prometheus, Zeus'un kudretine isyan etmiş ve insanlara ateşi hediye etmişti. Ateşin alevlerinden, kıskanç Zeus'un insanlardan uzak tutmayı umduğu medeniyetin bütün sanatları ve kazançları fişkırmıştı. Bu başkaldırı dolayısıyla Prometheus, uygun bir işkence bulunana dek yeraltı dünyasının en derin çukurunda yaşamaya yollanmıştı. Şimdi de Zeus vaktin geldiğini ilan etmişti işte.

Diğer amcalarım sakalları uçuşarak, korkuları ağızlarından dökülerek babamın sarayına koştular. Karmakarışık bir gruplardı: Ağaç gövdesi gibi kasları olan nehir ihtiyarları, sakallarından yengeçler sarkan, dişlerinin arasında fok eti olan, tuzlu suyla sırlı-sıklam deniz tanrıları. Çoğu amca değil de bir tür büyük kuzendi. Babam ve dedem gibi, Prometheus gibi onlar da Titan'dı, tanrılar arasındaki savaştan geriye kalanlardı. Mağlup düşmemiş, zincire vurulmamış, Zeus'un yıldırımlarıyla barış yapmış olanlardı.

Bir zamanlar, dünyanın şafağında sadece Titanlar vardı. Daha

sonra büyük amcam Kronos'un kulağına, evladının günün birinde onu tahtından devireceğine dair bir kehanet geldi. Karısı Rheia ilk çocuklarını doğurduğunda bebeği daha kurumadan kadının kollarından kaptığı gibi çiğnemenen yuttu. Dört çocuk daha doğdu, Kronos hepsini aynı şekilde yedi, sonunda çaresizlik içindeki Rheia bir taşı kundaklayıp yutması için bebek diye Kronos'a verdi. Kronos aldandı, kurtarılmış bebek Zeus da gizlice büyütölmek üzere Dikti Dağı'na götüröldü. Büyüdüğünde hemen ayağa kalkarak gökyüzünden yıldırımını çekip aldı ve gerçekten de babasının boğazından aşağı zehirli otlar tıktı. Babalarının midesinde yaşayan kız ve erkek kardeşleri dışarı kusuldu. Kardeşlerinin yanına dizildiler, kendilerine de tahtlarını kurdukları yüce zirveden yola çıkarak Olymposlular dediler.

Eski tanrılar bölündü. Pek çoğu Kronos'a bağlılığını ilan etti ama babamla dedem Zeus'a katıldılar. Bazıları bunun Helios'un Kronos'un övöngen gururundan daima nefret etmiş olmasından kaynaklandığını söyledi, diğlerleri kehanet gücü sayesinde savaşın sonucunu önceden bildiğini fısıldadı. Çarpışmalar gökleri ele geçirdi, hava alev alıp yandı, tanrılar birbirlerinin kemiklerindeki etleri kopardı. Diyar kaynar kan damlalarıyla sıırılsıklam oldu, bu damlalar öyle kudretliydi ki düştükleri yerde ender çiçekler boy veriyordu. Sonunda Zeus'un gücü galip geldi. Zeus da ona başkaldırmış olanları zincire vurdu, kalan Titanların güçlerini ellerinden aldı, hepsini erkek ve kız kardeşleriyle babaları olduğu çocuklara bağışladı. Bir zamanlar denizlerin kudretli hâkimi olan amcam Nereus, şimdi denizin yeni tanrısı Poseidon'un dalkavukluğunu yapıyordu. Amcam Proteus sarayını kaybetti, karıları carie olarak alındı. Sadece babamla dedem hiçbir mevki, makam kaybına uğramadı.

Titanlar alayla dudak büktü. Minnetar mı olmaları bekleniyordu? Helios'la Okeanos savaşın gidişatını değıştirmişti, bunu herkes biliyordu. Zeus'un onları yeni güçlerle donatması, yeni mevkilere getirmesi gerekirdi ama Zeus, Titanların gücü kendisinininkine denk olduğu için korkuyordu. İtiraz etmesini, yüce

ateşinin parlamasını bekleyerek babama baktılar. Ama Helios yerin altındaki, Zeus'un gök parlaklığındaki bakışlarından çok uzaktaki salonlarına dönmekle yetindi.

Yüzyıllar geçti. Dünyanın yaraları iyileşmişti, barış devam ediyordu. Ama tanrıların garezi bedenleri denli ölümsüzdür; amcalarım bayram gecelerinde babamın yanına iyice sokularak toplanıyordu. Onunla konuşurken gözlerini yere indirmeleri, babam koltuğunda kımıldandığında susup dikkat kesilmeleri hoşuma gidiyordu. Şarap çanakları boşaldı, meşalelerin ışığı azaldı. Çok uzun süre oldu, diye fısıldadı amcalarım. Yeniden güçlendik. Serbest bırakacak olursan ateşinin neler yapabileceğini bir düşün. Eski kanın en ulusu sensin, Okeanos'tan bile ulusun. Zeus'tan da ulusun, yeter ki iste.

Babam gülümsedi. "Biraderlerim," dedi, "ne biçim konuşmalar bunlar? Herkese yetecek kadar tütsü ve adak yok mu? Bu Zeus gayet iyi."

Zeus bunu duysaydı memnun olurdu. Ama benim gördüğümü, babamın yüzünde apaçık olan şeyi o göremezdi. O söylenmemiş, havada kalmış sözleri.

Bu Zeus gayet iyi, *şimdilik*.

Amcalarım ellerini ovuşturup gülümsedi. Uzaklaştılar, Titanlar hâkimiyeti yeniden ele geçirince neler yapmak için sabırsızlandıklarını düşününce düşününce umutlarının üstüne eğildiler.

İlk dersimdi bu. Görünenlerin pürüzsüz, tanıdık yüzü altın- da, dünyayı ikiye ayırmak üzere bekleyen bir başka yüz vardır.

Amcalarım şimdi gözleri korkuyla fıldır fıldır dönerek babamın kabul salonuna doluşuyordu. Prometheus'un böyle aniden cezalandırılması bir işaret, diyorlardı, Zeus'la onun türünden olanların sonunda bize karşı harekete geçtiklerini gösteren bir işaret. Olymposlular kökümüzü tamamen kazımadan asla gerçek anlamda mutlu olamayacak. Prometheus'un yanında durmalıyız veya hayır, aleyhinde konuşmalıyız ki Zeus'un yıldırımını kendi başlarımızın üstünden savabilelim.

Babamın ayaklarının dibindeki her zamanki yerimdeydim. Beni fark edip oradan yollamasınlar diye sessizce uzanıyordum ama bu ezici ihtimal karşısında göğsümün şiştiğini hissettim: Yeniden savaş çıkması ihtimali. Salonlarımız yıldırımlarla kapılıyor. Zeus'un savaşçı kızı Athena gri mızrağıyla bizi avlıyor, katliam eşlikçisi kardeşi Ares de yanında. Zincirlere vurulacak, kaçış ihtimalinin olmadığı alev dolu çukurlara atılacaktık.

Ortalarındaki babam, sakince ve itidalle konuştu. "Yapmayın biraderlerim. Prometheus cezalandırıldıysa, tek sebebi bunu hak etmesi. Kumpas peşinde koşmayalım."

Ama amcalarım söylenmeye devam etti. *Ceza herkesin gözü önünde verilecekmiş. Bir hakaret bu, almamızı istedikleri bir ders. İtaat etmeyen Titanlara neler oluyor, bakın da görün.*

Babamın ışığında keskin, beyaz bir kenar belirmişti. "Bir haine verilen ceza bu, başka bir şey değil. Prometheus, ölümlülere duyduğu aptalca sevgiyle yoldan çıktı. Burada bir Titan'ın alabileceği hiçbir ders söz konusu değil. Anlıyor musunuz?"

Amcalarım başarıyla onayladılar. Yüzlerinde, ferahlamayla iç içe geçmiş hayal kırıklığı vardı. Kan dökülmeyecekti, *şimdilik*.

Bir tanrının cezalandırılması ender görülen ve korkunç bir şeydi, salonlarımızdaki konuşmalar almış yürümüştü. Prometheus öldürülemezdi ama ölümün yerini alabilecek, cehenneme yaraşan türden pek çok işkence vardı. Bıçaklar mı olacaktı, yoksa kılıçlar mı, yoksa kolu bacağı mı koparılacaktı? Kıp kızıl mızraklar mı, yoksa ateşten bir çark mı? Naiad'lar bayılıp bayılıp birbirlerinin kucaklarına yığılıyordu. Nehir tanrıları yüzleri heyecandan karmış halde kasım kasım kasılıyordu. Tanrıların acıdan ne kadar korktuğunu bilemezsiniz. Onlara daha yabancı bir şey yoktur, o yüzden de başka hiçbir şey içlerini bu kadar derinden sıızlatmaz.

Belirlenmiş günde babamın kabul salonunun kapıları ardına kadar açıldı. Duvarlarda mücevherler kakılmış devasa meşaleler parlıyor, ışıkları altında nymphalarla akla gelen her türden çeşit çeşit tanrı toplanıyordu. Dal gibi Dryad'lar ormanlarından

çıkıp akın akın geldi, taşı andıran dağ perileri kayalıklardan akın etti. Annem, naiad kız kardeşleriyle birlikte oradaydı; at omuzlu nehir tanrıları, balık beyazlığındaki deniz nympha'larıyla tuz efendilerinin yanında toplaşıyordu. Büyük Titanlar bile gelmişti: Babam ve Okeanos elbette, ayrıca biçim değiştiren Proteus, denizlerin Nereus'u, gümüş atlarını gece göklerinde süren halam Selene; buz gibi amcam Boreas'ın başlarını çektiği dört rüzgâr. Binbir hevesli göz. Yalnızca Zeus ile Olymposlularının gözleri eksikti. Yeraltı toplantılarımızı hor görürdü onlar. Söylentiye göre, bulutların arasında kendilerine özel bir işkence gösterisi düzenlemişlerdi bile.

İnfaz görevi, ölülerin arasında gezinen cehennemli intikam tanrıçaları olan Erinys'lerden birine verilmişti. Ailem her zaman ki imtiyazlı yerindeydi, ben de gözlerim kapıya sabitlenmiş halde muhteşem kalabalığın önünde duruyordum. Arkamda naiad'larla nehir tanrıları itişip kakışıyor, fısıldaşıyordu. *Saçlarının yerinde akrepler olduğunu duymuştum. Hayır, akrep kuyrukları varmış, gözlerinden de kan damlıyormuş.*

Kapı boştu. Derken, artık boş değildi. Tanrıçanın yüzü, canlı taştan yontulmuş gibi gri ve merhametsizdi, sırtından koyu renk, akbabalarinki gibi eklemli kanatlar yükseliyordu. Dudaklarının arasından çatal dili görünüp kayboluyordu. Başında, yeşil ve solucan kadar ince yılanlar kaynaşıyor, saçlarını canlı kurdelelerle örüyorlardı.

“Tutsağı getirdim.”

Avına doğru havlayan bir av köpeğinki gibi çiğ ve uluyan sesi tavanda yankılandı. Tanrıça uzun adımlarla salona girdi. Sağ elinde, yerde süründükçe ucu hafifçe hışırdayan bir kamçı vardı. Diğer elindeyse bir zincir uzanıyor, zincirin ucunda da Prometheus geliyordu.

Kalın, beyaz bir gözbağı takmıştı, belinin etrafında tuniğinin kalıntıları vardı. Elleri bağlıydı, ayakları da; yine de tökezlemedi. Yanımdaki bir teyzenin, prangaların yüce demirci tanrısı Hephaistos tarafından bizzat dövüldüğünü, dolayısıyla Zeus'un bile

onları koparmasının imkânsız olduğunu fısıldadığını duydum. Erinys akbaba kanatlarıyla yükseldi, kelepçeleri duvarın ta yukarısına taktı. Prometheus kelepçelerin arasında sarkıyordu, kolları gerilmişti, derisinin altından kemiklerinin yumruları görünüyordu. Ağrı, sızı, sıkıntı hakkında pek az şey bilen ben bile bunun acısını hissettim.

Babam bir şey söyler diye düşündüm. Ya da diğer tanrılardan biri. Bir tanıma belirtisi gösterirlerdi mutlaka, şefkatli bir sözcük söylerlerdi, ne de olsa ailesiydiler. Ama Prometheus tek başına ve sessiz halde asılı kaldı.

Erinys nutuk çekmeye zahmet etmedi. İşkence tanrıçasıydı, şiddetin lisanını anlıyordu. Kırbacın sesi, meşe dallarının kırılmasını andıran bir çatırtıydı. Prometheus'un omuzları sarsıldı, yan tarafında kolum uzunluğunda bir kesik açıldı. Dört bir yanımda alınan soluklar sıcak kayaların üzerindeki su gibi tısladı. Erinys kamçısını yeniden kaldırdı. *Şrak*. Prometheus'un sırtından kanlı bir şerit koptu. Erinys gerçekten saldırıya geçti, her bir darbe birbirinin üstüne iniyor, derisini çaprazlamasına tekrar tekrar geçen uzun çizgilerle Prometheus'un etlerini soyuyordu. Duyulan tek ses kamçının şaklaması ve Prometheus'un boğuk, patlar gibi çıkan nefesiydi. Boynundaki tendonlar dışarı fırlamıştı. Biri, daha iyi görmeye çalışırken beni arkamdan itti.

Tanrıların yaraları çabuk iyileşir ama Erinys işini biliyordu ve daha hızlıydı. Darbe üstüne darbe indi, sonunda deri sıırıslık kesildi. Tanrıların kanının dökülebileceğini biliyordum ama daha önce hiç görmemiştim. Prometheus en yücelerimizden biriydi, akan kan damlaları altındı, sırtını korkunç bir güzellikle lekeliyordu.

Erinys kırbaçlamayı sürdürdü. Saatler geçti, belki de günler. Ama tanrılar bile bir kırbaçlanmayı sonsuza dek seyredemez. Kan ve eziyet usandırıcı hale gelmeye başladı. Tanrılar rahatlıklarını, keyiflerini bekleyen ziyafetleri, uzuvlarını sarmalamak için bekleyen, mor kumaşlarla döşenmiş yumuşak divanları hatırladı. Birer birer uzaklaştılar, son bir darbenin ardından Erinys

de onlara uydu çünkü bu kadar çalışmanın ardından bir şöleni hak etmişti.

Amcamın gözbağı kaymıştı. Gözleri kapalıydı, çenesi göğsüne düşmüştü. Sırtı ışıltılı şeritler halinde aşağı sarkıyordu. Amcalarımın, Zeus'un ona daha hafif bir ceza için dizlerinin üstüne çöküp yalvarma şansı verdiğini söylediklerini işitmiştim. Reddetmişti.

Geriye yalnızca ben kalmıştım. Bal kadar yoğun kanlı irin koku havayı dolduruyordu. Prometheus'un bacaklarından hâlâ erimiş kan derecikleri süzülüyordu. Nabzım damarlarımda güm-bürdüyordu. Burada olduğumun farkında mıydı? Ona doğru tedbirli bir adım attım. Göğsü, yumuşak bir hışırtıyla kalktı indi.

"Tanrı Prometheus?" Yankılı odada sesim incecikti.

Başı bana doğru kalktı. Açılan gözleri güzeldi, iri, koyu renk ve uzun kirpikliydiler. Yanakları pürüzsüz, sakalsızdı ama yine de onda dedem kadar kadim bir hava vardı.

"Sana nektar getirebilirim," dedim.

Bakışları benimkilere kilitlendi. "Yaparsan sana teşekkür ederim," dedi. Sesi, yıllanmış ahşap gibi yankılıydı. İlk defa duydurdum bu sesi, Prometheus işkence boyunca tek bir kere bile bağırma-mıştı.

Döndüm. Koridorlardan gülen tanrılarla dolu ziyafet salonuna doğru yürüdüğüm sırada hızlı hızlı nefes alıp veriyordum. Odanın karşı tarafında Erinyes, kötü kötü bakan bir gorgon yüzü kabartmasıyla süslü muazzam büyüklükte bir kadehi şerefe kaldırıyordu. Prometheus'la konuşulmasını yasaklamamıştı ama bu bir şey demek değildi, Erinyes'in işi saldırmaktı. Cehennem sesinin adımı uluduğunu hayal ettim. Kelepçelerin bileğimden tıngırdadığını, kırbacın havadan indiğini hayal ettim. Ama zihnim bundan ötesini hayal edemedi. Hayatımda kırbaç darbesi hissetmiş değildim. Kanımın rengini bilmiyordum.

O kadar titriyordum ki kadehi iki elimle birden taşımak zorunda kaldım. Biri beni durdurursa ne diyecektim? Ama geri döndüğüm sırada koridorlar sakindi.

Büyük salonda, Prometheus zincirlerinin içinde sessizdi. Gözleri yine kapanmıştı, meşale ışığında yaraları parlıyordu. Te-reddüt ettim.

“Uyumuyorum,” dedi. “Kadehi bana doğru kaldırabilir misin?”

Kızardım. Kadehi kendisi tutamazdı tabii. Öne doğru bir adım attım, ona öyle yakındım ki omuzlarından yükselen sıcaklığı hissediyordum. Yerler, dökülmüş kanlarıyla ıslaktı. Kadehi dudaklarına kaldırdım, Prometheus içti. Boğazının hafifçe hareket edişini seyrettim. Cildi çok güzeldi, cilalı ceviz rengindeydi. Yağmurla sırlıslık olmuş yeşil yosun kokuyordu.

İçmeyi bitirince geri çekildim. “Helios’un kızlarından birisin, değil mi?” dedi.

“Evet.” Soru canımı yakmıştı. Doğru dürüst bir evlat olsaydım sormasına gerek kalmazdı. Doğrudan babamın kaynağından akan güzellikle kusursuz ve ışıltılı olurdum.

“İyiliğin için teşekkür ederim.”

İyi olup olmadığımı bilmiyordum, bana hiçbir şey bilmiyor-muşum gibi geliyordu. Prometheus dikkatle, neredeyse çekinerek konuşmuştu, oysa ihaneti öyle cüretkârdı ki. Zihnim bu çelişkiyle cebelleşti. *Cüretkâr hareketlerle utanmazlık aynı şey değildir.*

“Aç mısın?” diye sordum. “Yiyecek getirebilirim.”

“Bir daha acıkacağımı sanmıyorum.”

Bir ölümlü için olabileceği gibi içler acısı bir durum değildi bu. Biz tanrılar uyuduğumuz gibi yemek yeriz, mecbur olduğumuzdan değil, yaşamın büyük zevklerinden biri olduğundan. Yeterince güçlüyse, bir gün midelerimize itaat etmemeyi seçebiliriz. Prometheus’un güçlü olduğundan kuşku yoktu. Babamın ayakları dibinde geçirdiğim onca saatin ardından gücün kokusunu almayı öğrenmiştim. Amcalarımın bazılarında üstünde oturdukları koltuk kadar bile koku yoktu ama dedem Okeanos zengin nehir çamuru gibi yoğun kokardı, babamsa yeni beslenmiş bir ateşin yakıcı alevleri gibi. Prometheus’un yeşil yosun kokusu odayı dolduruyordu.

Cesaretimi toplamaya çalışarak boş kadehe baktım.

“Ölümlülere yardım ettin,” dedim. “Cezalandırılmanın sebebi bu.”

“Öyle.”

“Ölümlüler neye benziyor, söyler misin bana?”

Bir çocuğun sorusuydu bu ama Prometheus ciddi ciddi başını salladı. “Bunun tek bir cevabı yok. Her biri farklı. Paylaştıkları tek şey ölüm. Bu sözcüğü biliyor musun?”

“Biliyorum,” dedim. “Ama anlamıyorum.”

“Hiçbir tanrı anlayamaz. Bedenleri parçalanıp toprağa karışır. Ruhları soğuk dumana dönüşür ve yeraltı dünyasına uçar. Orada hiçbir şey yemez, hiçbir şey içmez, hiçbir sıcaklık hissetmezler. Uzandıkları her şey ellerinden kaçır.”

Cildimde bir ürperti dolaştı. “Nasıl katlanıyorlar buna?”

“Ellerinden geldiğince.”

Meşaleler soluyor, gölgeler karanlık sular gibi üstümüze çarpıyordu. “Affedilmek için yalvarmayı reddettiğin doğru mu? Ya yakalanmadığın, Zeus’a her şeyi kendiliğinden itiraf ettiğin?”

“Doğru”

“Neden?”

Gözleri benimkilerden başka yere bakmıyordu. “Belki bana sen söylersin. Bir tanrı neden böyle bir şey yapar?”

Bir cevabım yoktu. İlahi cezaya davetiye çıkarmak bana delilik gibi görünüyordu ama bunu ona söyleyemezdim, kanlarının üstünde dikildiğim sırada olmazdı.

“Her tanrının aynı olması şart değil,” dedi.

Buna karşılık ne söyleyebilirdim bilmiyorum. Uzaklardan gelen bir bağırta koridorda süzüldü.

“Artık gitme vaktin geldi. Alekto beni uzun süre tek başıma bırakmaktan hoşlanmıyor. Gaddarlığı yabani otlar kadar hızla büyüyor, her an yeniden kesilmesi gerekebilir.”

Kesilecek olan kendisi olduğundan, bu söylediği tuhaf bir şeydi. Ama hoşuma gitmişti, sözleri bir sırdı sanki. Taş gibi görünen bir şeydi ama içinde bir tohum vardı.

“Gideyim o zaman,” dedim. “Sen... iyi olacak mısın?”

“İdare ederim,” dedi. “Adın ne?”

“Kirke.”

Birazcık gülümsedi mi? Belki sadece kendime pay çıkarıyordum. Yaptıklarım yüzünden titriyordum, hayatım boyunca yaptığımdan fazlaydı bu. Döndüm ve obsidiyen koridorlarda yürüyerek yanından ayrıldım. Ziyafet salonunda tanrılar hâlâ içiyor, gülüyor, birbirlerinin kucağında yatıyordu. Onları seyrettim. Birinin yokluğumdan bahsetmesini bekledim ama kimse bahsetmedi çünkü kimse yokluğumu fark etmemişti. Niye edeceklerdi ki? Hiçbir şeydim ben, bir taşım. Binlerce binin arasında bir diğer nympha çocuktum.

İçimde tuhaf bir his yükseliyordu. Göğsümde, kışın buzları çözülürken arıların çıkardığına benzeyen türden bir mırıltı vardı. Işıltılı zenginliklerle dolu babamın hazinesine doğru yürüdüm: Boğa kafası biçimli altın kadehler, laciverttaşı ve kehribar kolyeler, gümüş sacayakları, kuvarstan yontulmuş, kuğu boyunlu saplı kâseler. Aslan yüzü biçiminde oyulmuş fildişi saplı bir hançer daima en sevdiğim olmuştu. Babamın gözüne girmek isteyen bir kral vermişti bunu ona.

“Peki girdi mi gözüne?” diye sormuştum bir keresinde babama.

“Hayır,” demişti.

Hançeri aldım. Odamda, bronz kenarı mum ışığında pırıldadı, aslan dişlerini gösterdi. Altında yumuşak ve çizgisiz avucum vardı. Hiçbir yara izi, hiçbir irinli yarası olamazdı. Bu avuçta asla en ufak bir yaş çizgisi olmayacaktı. Çekeceğim acıdan korkmadığımı fark ettim. Beni ele geçiren başka bir dehşetti: Hançerin kesmeyeceği endişesi. Dumana saplanmış gibi elimden geçip gideceği endişesi.

Geçip gitmedi. Bıçağın dokunuşuyla tenim ikiye ayrıldı, acı şimşek kadar gümüş rengi ve sıcak bir halde saplandı. Akan kan kırmızıydı çünkü bende amcamın gücü yoktu. Yara uzun süre kanadı, sonra kendi kendine kapanmaya başladı. Oturup seyrettim, seyrederken de içimde başka bir düşünce buldum. Söyleme-

ye utanıyorum, öyle gelişmemiş bir düşünce ki bu, bir çocuğun elinin kendisine ait olduğunu keşfetmesi gibi bir şey. Ama o zaman öyleydim, çocuktum.

Düşünce şuydu: Hayatım çamurdan ve derinlikten oluşuyordu ama ben o karanlık suların bir parçası değildim. O suların içindeki bir varlıktım.